

NORGES HØYESTERETT

Den 11. april 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Normann, Bull og Falch i

HR-2023-620-U, (sak nr. 23-010169STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

Dagens Næringsliv

(advokat Halvard Helle)

Oslo statsadvokatembeter

mot

A

(advokat Christian Hagen Tønsberg)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken er en videre anke over kjennelse om innsyn i straffesaksdokumentene i en henlagt straffesak.
- (2) Den 12. november 2020 anmeldte Dagens Næringsliv (DN) til Oslo politidistrikt (politiet) trusler mot to av avisens journalister, blant dem B. I politiets vedtak 5. mai 2021 ble saken henlagt.
- (3) B ba 25. mai 2021 om innsyn i straffesaksdokumentene. Politiet forsto innsynsbegjæringen slik at B ba om innsyn på vegne av DN. I vedtak 22. oktober 2021 ga politiet DN innsyn i dokumentene i form av utlån, jf. politiregisterforskriften § 27-2 tredje ledd. Personopplysninger ble anonymisert.
- (4) Den mistenkte, C, klaget på vedtaket. I vedtak 3. desember 2021 ga statsadvokaten B, som fornærmet, innsyn i saksdokumentene, jf. straffeprosessloven § 28 første ledd bokstav b. Han ble pålagt taushetsplikt om opplysninger som er egnet til å identifisere enkeltpersoner, jf. politiregisterloven § 28. På den bakgrunn tok statsadvokaten ikke uttrykkelig stilling til om DN på selvstendig grunnlag har rettslig interesse og rett til innsyn etter straffeprosessloven § 28 første ledd bokstav d.
- (5) Den 30. mai 2022 begjærte C rettslig overprøving av statsadvokatens vedtak, jf. straffeprosessloven § 28 syvende ledd. Statsadvokaten besluttet utsatt iverksettelse i påvente av domstolsbehandlingen.

- (6) Advokat Helle meldte seg som prosessfullmektig for både DN og B, som begge ba om partsinntreden i saken og innsyn. Tingretten besluttet 24. juni 2022 at spørsmålet om Bs og DNs partsstatus, herunder retten til innsyn i prosessdokumentene, skulle avklares før retten tok stilling til Cs begjæring.
- (7) Oslo tingrett avsa 15. september 2022 kjennelse med slik slutning:
- «1. Dagens Næringsliv og B trer inn som parter i sak 22-088554ENE-TOSL/02
 - 2. DN og B gis innsyn i følgende dokumenter i anonymisert form:
 - a. Oslo politidistrikts vedtak av 22. oktober 2021
 - b. Cs klage av 12. november 2021.
 - c. Oslo statsadvokaters vedtak av 3. desember 2021
 - d. Cs klage av 21. desember 2021.
 - e. Oslo statsadvokaters beslutning av 18. januar 2022
 - f. Cs begjæring om rettslig behandling av 30. mai 2022.»
- (8) C anket til lagmannsretten, som ga anken oppsettende virkning. Borgarting lagmannsrett avsa 13. desember 2022 kjennelse med slik slutning:
- «1. Oslo tingretts kjennelse, slutningen punkt 1 og 2, oppheves for så vidt gjelder Dagens Næringsliv.
 - 2. Saken avvises for så vidt gjelder Dagens Næringsliv.
 - 3. Anken over Oslo tingretts kjennelse, slutningen punkt 1, forkastes for så vidt gjelder B.
 - 4. B gis innsyn i klagesaksdokumentene.»
- (9) Lagmannsretten kom til at fordi statsadvokaten i sitt vedtak ikke hadde tatt stilling til om DN hadde rett til innsyn i straffesaksdokumentene, var DNs krav om innsyn ikke en del av saken for tingretten.
- (10) *Dagens Næringsliv* ~~*og Oslo statsadvokatembeter~~ har anket til Høyesterett og påstått at lagmannsrettens slutning punkt 1 og 2 oppheves for så vidt gjelder DN, og at tingrettens kjennelse stadfestes. Det er også krevd dekning av sakskostnader for Høyesterett. I korte trekk anføres at statsadvokatens klagevedtak også tar stilling til DNs innsynskrav. Alternativt må vedtaket, blant annet på grunn av den lange saksbehandlingstiden, forstås som en beslutning om avslag på innsynskrav, jf. Rt-2012-458. Uansett kan vedtaket kreves rettslig prøvd i medhold av straffeprosessloven § 28 syvende ledd.
- (11) C har påstått at anken forkastes, subsidiært at DNs partsinntreden og innsynsbegjæring forkastes. Det er også krevd dekning av sakskostnader for Høyesterett. I korthet anføres at anken gjelder lagmannsrettens konkrete forståelse av statsadvokatens vedtak, som er en bevisvurdering utvalget ikke kan prøve. Uansett fremgår det uttrykkelig av klagevedtaket at det ikke er rettet mot DN, og vedtaket kan ikke forstås som et avslag på en innsynsbegjæring. DN har under enhver omstendighet ikke rett til å være part og få partsinnsyn i en sak som gjelder personopplysninger etter politiregisterloven, hvor bare den registrerte og politiet er parter.
- (12) *Påtalemyndigheten* har inngitt merknader. Det presiseres at statsadvokaten i sitt vedtak ikke tok stilling til om DN hadde krav på innsyn, fordi begjæringen var fremsatt av B. Men DN

presiserte sin selvstendige innsynsbegjæring i juni 2022, i forkant av oversendingen av saken til tingretten. Påtalemyndigheten deler derfor vurderingen av at en samlet behandling av innsynet er hensiktsmessig.

- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (14) Ved videre anke over kjennelser kan ankeutvalget normalt bare prøve lagmannsrettens saksbehandling og lovtolkning, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd nr. 2 og 3. Men ankeutvalget har full kompetanse dersom lagmannsretten har avvist en sak fra underinstansene «fordi saken ikke hører under domstolene», jf. § 388 første ledd nr. 1.
- (15) I dette tilfellet avviste lagmannsretten saken fra domstolene for så vidt gjelder DN's krav på innsyn i straffesaksdokumentene. Begrunnelsen er at statsadvokatens vedtak, som C har brakt inn til rettslig overprøving, ikke tok stilling til DN's innsynskrav.
- (16) Når saken på denne måten er avvist fra domstolene, får straffeprosessloven § 388 første ledd nr. 1 anvendelse, med den følge at ankeutvalget har full kompetanse. Slik er det også når begrunnelsen for avvisningen er manglende forvaltningsbehandling, jf. Rt-2010-897 avsnitt 16, som er fulgt opp i HR-2011-1939-U. Avgjørelsene er truffet under den parallelle regelen i tvisteloven § 30-6 bokstav a, men straffeprosessloven § 388 første ledd nr. 1 må her tolkes på samme måte. Ankeutvalget kan ikke se at Rt-2012-458 avsnitt 13 og 32 leder til et annet resultat. Der kom spørsmålet om utvalgets kompetanse ikke på spissen og ble heller ikke drøftet.
- (17) Det følger av straffeprosessloven § 28 syvende ledd at dersom en begjæring om innsyn i straffesaksdokumenter «[a]vslås», kan spørsmålet bringes inn for tingretten. Av statsadvokatens vedtak, som behandlet Cs klage over at politiet hadde gitt DN innsyn, fremgår at statsadvokaten «ikke [tar] stilling til» DN's innsynskrav. Begrunnelsen er at bare B – ikke DN – har fremsatt innsynskrav overfor politiet. Tatt på ordet innebærer dette at DN's innsynskrav ikke ble avslått.
- (18) Om Bs innsynsbegjæring overfor politiet skal forstås å være gjort på vegne av DN, kan fremstå noe uklart. Politiet hadde oppfattet den som en begjæring på vegne av DN, og det er formuleringer i begjæringen som trekker i den retningen. Det lå derfor til rette for at statsadvokaten – før hun traff klagevedtaket – avklarte spørsmålet med DN, som ikke var gjort kjent med at klagebehandlingen pågikk.
- (19) Straks etter at DN ble kjent med at C hadde begjært rettslig overprøving av statsadvokatens vedtak, presiserte DN 2. juni 2022 og 15. juli 2022 sin selvstendige innsynsbegjæring. Statsadvokaten fikk dermed en klar oppfordring til å realitetsbehandle også den delen av Cs klage som gjaldt DN's innsyn. Det har ikke skjedd.
- (20) Det fremgår av Rt-2012-458 avsnitt 30 at en beslutning om å unnlate å undergi en innsynsbegjæring realitetsbehandling, etter omstendighetene må likestilles med et avslag i relasjon til straffeprosessloven § 28 syvende ledd. Det fremgår også at reelle hensyn kan tilsi at faktisk unnlatelse av å behandle en begjæring i lang tid, likestilles med et avslag.
- (21) Ankeutvalget er på denne bakgrunn kommet til at statsadvokatens unnlatelse av å behandle Cs klage over politiets innvilgelse av DN's innsyn, sett i sammenheng med de omkring ni månedene som nå er gått siden statsadvokaten fikk en klar oppfordring om å realitetsbehandle

spørsmålet, må likestilles med et avslag på DN's innsynsbegjæring. DN har da krav på å få behandlet sin begjæring om rettslig overprøving, jf. straffeprosessloven § 28 syvende ledd.

- (22) Dette innebærer at lagmannsrettens kjennelse må oppheves og tingrettens kjennelse stadfestes så langt de gjelder DN. Når straffeprosessloven § 28 syvende ledd gir DN krav på å få behandlet sin innsynsbegjæring, er DN nødvendigvis part i egen sak. Dette gir DN krav på innsyn i prosessdokumentene. Ankeutvalget kan heller ikke se noen grunner som tilsier at tingretten ikke kan velge å behandle DN's sak sammen med Cs begjæring om overprøving av det innsynet statsadvokaten har gitt D.
- (23) DN har vunnet saken og krevd dekket sakskostnader for Høyesterett. Spørsmålet avgjøres etter analogi fra tvistelovens regler, jf. HR-2021-526-A avsnitt 114. Ankeutvalget er kommet til at tungtveiende grunner gjør det rimelig å fritta C for ansvaret, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd. Utvalget peker i den forbindelse på styrkeforholdet mellom partene, og på at det etter omstendighetene var rimelig grunn til å få prøvd innsynsspørsmålet rettslig. Påtalemyndigheten har både for lagmannsretten og for Høyesterett argumentert for at DN har partsstatus, og ilegges av den grunn ikke ansvar.
- (24) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

1. Lagmannsrettens kjennelse – slutningen punkt 1 og 2 – oppheves for så vidt gjelder Dagens Næringsliv.
2. Tingrettens kjennelse stadfestes så langt den gjelder Dagens Næringsliv.
3. Sakskostnader for Høyesterett tilkjennes ikke.

Henrik Bull
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)

Ingvald Falch
(sign.)

**Rettet 14. april 2023 i medhold av straffeprosessloven § 44*

Ingvald Falch
(sign.)